Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Tredje Afdeling)

21. juni 2012 *

»Retternes kompetence og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område — forordning (EF) nr. 44/2001 — det tidsmæssige anvendelsesområde — fuldbyrdelse af en retsafgørelse afsagt inden fuldbyrdelsesmedlemsstatens tiltrædelse af Den Europæiske Union«

I sag C-514/10,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af Nejvyšší soud (Den Tjekkiske Republik) ved afgørelse af 13. oktober 2010, indgået til Domstolen den 2. november 2010, i sagen:

Wolf Naturprodukte GmbH

mod

SEWAR spol. s r.o.,

har

DOMSTOLEN (Tredje Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, K. Lenaerts, og dommerne J. Malenovský, R. Silva de Lapuerta, G. Arestis og D. Šváby (refererende dommer),

generaladvokat: P. Cruz Villalón

justitssekretær: A. Calot Escobar,

efter at der er afgivet indlæg af:

— den tjekkiske regering ved M. Smolek og J. Vláčil, som befuldmægtigede

— den tyske regering ved T. Henze, som befuldmægtiget

— den lettiske regering ved M. Borkoveca og A. Nikolajeva, som befuldmægtigede

— Europa-Kommissionen ved A.-M. Rouchaud-Joët og M. Šimerdová, som befuldmægtigede,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse i retsmødet den 2. februar 2012,

afsagt følgende

* Processprog: tjekkisk.

Dom

1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 66, stk. 2, i Rådets forordning (EF) nr. 44/2001 af 22. december 2000 om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område (EFT 2001 L 12, s. 1).

2 Anmodningen er blevet indgivet i forbindelse med en tvist mellem det i Graz (Østrig) etablerede selskab Wolf Naturprodukte GmbH (herefter »Wolf Naturprodukte«) og det i Šanov (Den Tjekkiske Republik) etablerede selskab SEWAR spol. s r.o. (herefter »SEWAR«) vedrørende anerkendelse og fuldbyrdelse i Den Tjekkiske Republik af en retsafgørelse afsagt i Østrig.

Retsforskrifter

EU-retten

3 Femte betragtning til forordning nr. 44/2001 er sålydende:

»Medlemsstaterne indgik den 27. september 1968 på grundlag af traktatens artikel 293, fjerde led, Bruxelleskonventionen om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager [EFT 1978 L 304, s. 17], senere ændret ved konventionerne om nye medlemsstaters tiltrædelse af denne konvention (i det følgende benævnt »Bruxelleskonventionen«). Den 16. september 1988 indgik medlemsstaterne og EFTA-staterne Luganokonventionen om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager [EFT L 319, s. 9], som er en parallelkonvention til Bruxelleskonventionen af 1968. Disse to konventioner har været genstand for en revision, og Rådet har godkendt indholdet af den reviderede tekst. Kontinuiteten i forhold til de resultater, der blev opnået ved denne revision, bør sikres.«

4 19. betragtning til forordningen har følgende ordlyd:

»Kontinuiteten mellem Bruxelleskonventionen og denne forordning bør sikres, og i den forbindelse bør der fastsættes overgangsbestemmelser. Samme kontinuitet bør gælde med hensyn til De Europæiske Fællesskabers Domstols fortolkning af Bruxelleskonventionen, og endvidere bør protokollen af 1971 fortsat finde anvendelse på sager, der allerede er anlagt ved denne forordnings ikrafttræden.«

5 Artikel 4, stk. 1, i forordning nr. 44/2001 fastsætter:

»Har en sagsøgt ikke bopæl på en medlemsstats område, afgøres retternes kompetence i hver enkelt medlemsstat efter medlemsstatens egen lovgivning, jf. dog artikel 22 og 23.«

6 Forordningens artikel 26 er sålydende:

»1. Såfremt en person, der har bopæl på en medlemsstats område, sagsøges ved en ret i en anden medlemsstat, men ikke giver møde, erklærer den pågældende ret sig på embeds vegne inkompetent, hvis den ikke er kompetent efter reglerne i denne forordning.

2. Retten udsætter sagen, indtil det er fastslået, at sagsøgte har haft mulighed for at modtage det indledende processkrift i sagen eller et tilsvarende dokument i så god tid, at han har kunnet varetage sine interesser under sagen, eller at alle hertil fornødne foranstaltninger har været truffet.

[…]«

7 Forordningens artikel 66 har følgende ordlyd:

»1. Denne forordning finder kun anvendelse på retssager, der er anlagt, og på officielt bekræftede dokumenter, der er udstedt efter forordningens ikrafttræden.

2. I forbindelse med retssager, der er anlagt i domsstaten før denne forordnings ikrafttræden, skal retsafgørelser, som er truffet efter forordningens ikrafttræden, dog anerkendes og fuldbyrdes i overensstemmelse med kapitel III:

a) såfremt retssagen i domsstaten er anlagt efter Bruxelleskonventionens eller Luganokonventionens ikrafttræden i både domsstaten og den medlemsstat, som anmodningen er rettet til

b) i alle andre tilfælde, såfremt de anvendte kompetenceregler er i overensstemmelse med de regler, der er fastsat i kapitel II eller i en konvention, der, da sagen blev anlagt, var gældende mellem domsstaten og den medlemsstat, som anmodningen er rettet til.«

8 Samme forordnings artikel 76 bestemmer:

»Denne forordning træder i kraft den 1. marts 2002.

Denne forordning er bindende i alle enkeltheder og gælder umiddelbart i medlemsstaterne i overensstemmelse med traktaten om oprettelse af Det Europæiske Fællesskab.«

Tjekkisk ret

9 Det fremgår af § 37, stk. 1, i lov nr. 97/1963 om international privat- og procesret (herefter »LIPPR«), at »[t]jekkiske retter har kompetence til at afgøre tvister om ejendomsrettigheder, hvis de har kompetence i medfør af tjekkiske lovregler«.

10 LIPPR's § 63 er sålydende:

»Afgørelser truffet af retsinstitutioner i en anden stat i anliggender anført i § 1 […] har virkning i Den Tjekkiske Republik, såfremt de har opnået bindende retsvirkning, som attesteret af den kompetente udenlandske institution, og er anerkendt af de tjekkiske institutioner.«

11 Nævnte lovs § 64 bestemmer:

»En udenlandsk retsafgørelse kan ikke anerkendes eller fuldbyrdes, såfremt:

[…]

c) den part i sagen, mod hvem retsafgørelsen skal anerkendes, på grund af den udenlandske institutions procedure var frataget mulighed for egentlig deltagelse i retsforhandlingerne, navnlig hvis indkaldelsen til retsmødet eller stævningen ikke er blevet forkyndt for denne part personligt, eller hvis stævningen ikke er blevet forkyndt for sagsøgte personligt

[…]

e) der ikke er garanteret gensidighed. Gensidighed er ikke påkrævet, hvis den udenlandske retsafgørelse ikke er rettet mod en tjekkisk statsborger eller juridisk person.«

Tvisten i hovedsagen og det præjudicielle spørgsmål

12 Ved afgørelse afsagt den 15. april 2003 blev SEWAR af Landesgericht für Zivilrechtssachen Graz (regional domstol i Graz) (Østrig), der er den regionale domstol med kompetence på det civilretlige område, tilpligtet at betale Wolf Naturprodukters udestående fordring mod denne.

13 Den 21. maj 2007 anlagde Wolf Naturprodukte sag ved Okresní soud ve Znojmě (distriktsdomstol i Znojmo) (Den Tjekkiske Republik) med påstand om, at denne afgørelse på grundlag af bestemmelserne i forordning nr. 44/2001 blev erklæret for eksigibel på Den Tjekkiske Republiks område, og at der med henblik på dens fuldbyrdelse bl.a. blev truffet afgørelse om arrest i SEWAR's aktiver.

14 Ved afgørelse af 25. oktober 2007 afviste Okresní soud ve Znojmě sagen med den begrundelse, at forordning nr. 44/2001 kun har været bindende for Den Tjekkiske Republik siden denne stats tiltrædelse af Den Europæiske Union, dvs. fra den 1. maj 2004. På grundlag af LIPPR fastslog denne ret, at betingelserne for anerkendelse og fuldbyrdelse af den af Landesgericht für Zivilrechtssachen Graz afsagte afgørelse ikke var opfyldt. Retten fandt for det første, at denne afgørelse var en udeblivelsesdom, og at det kunne udledes af oplysningerne fra retsforhandlingerne, at SEWAR var blevet frataget muligheden for egentlig deltagelse heri. Retten fandt for det andet, at betingelsen om gensidighed for så vidt angår anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser mellem Den Tjekkiske Republik og Republikken Østrig ikke var opfyldt.

15 Wolf Naturprodukte appellerede denne afgørelse til Krajský soud v Brně (regional domstol i Brno) (Den Tjekkiske Republik), der ved afgørelse af 30. juni 2008 afviste appellen og stadfæstede den i første instans afsagte afgørelse.

16 Wolf Naturprodukte iværksatte herefter appel til Nejvyšší soud (Øverste Domstol) (Den Tjekkiske Republik) med påstand om, at afgørelsen afsagt i appelsagen ophæves, og at det fastslås, at forordning nr. 44/2001 var bindende for alle medlemsstater på datoen for dens ikrafttræden, dvs. den 1. marts 2002.

17 Idet Nejvyšší soud finder, at forordningens artikel 66 ikke på klar vis gør det muligt at fastlægge nævnte forordnings tidsmæssige anvendelsesområde, har den besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»Skal artikel 66, stk. 2, i […] forordning […] nr. 44/2001 […] fortolkes således, at det, for at denne forordning finder anvendelse, er nødvendigt, at forordningen på tidspunktet for en retsafgørelses afsigelse var i kraft i både den stat, hvori retsafgørelsen blev afsagt, og i den stat, hvori en part i sagen søger anerkendelse og fuldbyrdelse af denne retsafgørelse?«

Om det præjudicielle spørgsmål

18 Den forelæggende ret ønsker med sit spørgsmål nærmere bestemt oplyst, om artikel 66, stk. 2, i forordning nr. 44/2001 skal fortolkes således, at det, for at denne forordning finder anvendelse med henblik på anerkendelse og fuldbyrdelse af en retsafgørelse, er nødvendigt, at forordningen på tidspunktet for afsigelsen af denne retsafgørelse var i kraft i både domsstaten og den medlemsstat, som anmodningen er rettet til.

19 Det bemærkes indledningsvis, at forordning nr. 44/2001, som i forholdet mellem alle medlemsstaterne med undtagelse af Kongeriget Danmark har afløst Bruxelleskonventionen, i henhold til dens artikel 76 trådte i kraft den 1. marts 2002. Som generaladvokaten har anført i punkt 25 i forslaget til afgørelse, trådte denne forordning imidlertid på de staters område, der ligesom Den Tjekkiske Republik tiltrådte EU den 1. maj 2004, først i kraft på sidstnævnte dato.

20 Det bemærkes, at det bl.a. af 19. betragtning til forordning nr. 44/2001 fremgår, at kontinuiteten mellem Bruxelleskonventionen og denne forordning bør sikres. Med henblik herpå har EU-lovgiver bl.a. fastsat overgangsbestemmelserne i nævnte forordnings artikel 66.

21 Artikel 66, stk. 1, i forordning nr. 44/2001 fastsætter, at denne forordning kun finder anvendelse på retssager, der er anlagt efter forordningens ikrafttræden. Dette princip har til formål at regulere såvel spørgsmålet om retternes kompetence som bestemmelserne vedrørende anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser.

22 Artikel 66, stk. 2, i forordning nr. 44/2001 fastsætter imidlertid, at denne forordnings bestemmelser vedrørende anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser som en undtagelse fra dette princip finder anvendelse på de retsafgørelser, der er afsagt efter nævnte forordnings ikrafttræden som følge af retssager anlagt før denne dato, såfremt fælles kompetenceregler i det væsentlige fandt anvendelse i begge pågældende medlemsstater, eller domsstatens ret har støttet sin kompetence på regler, som svarer til de i kapitel II i forordning nr. 44/2001 fastsatte.

23 Hverken stk. 1 eller stk. 2 i artikel 66 i forordning nr. 44/2001 præciserer imidlertid, om udtrykket »[denne forordnings] ikrafttræden«, der skal fortolkes ensartet inden for rammerne af samme artikel, henviser til forordningens ikrafttræden i den stat, hvori retsafgørelsen er blevet afsagt, dvs. domsstaten, eller i den stat, hvori der er anmodet om anerkendelse eller fuldbyrdelse af denne afgørelse, dvs. den stat, som anmodningen er rettet til.

24 I denne henseende bemærkes, at bestemmelserne i forordning nr. 44/2001 viser den snævre forbindelse, der eksisterer mellem de regler om retternes kompetence, som er omhandlet i denne forordnings kapitel II, og de regler om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser, der er omhandlet i dennes kapitel III.

25 Kompetencereglerne og reglerne om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser i forordning nr. 44/2001 udgør nemlig ikke særskilte og selvstændige enheder, men hænger snævert sammen. Domstolen har ligeledes allerede fastslået, at den forenklede fremgangsmåde for anerkendelse og fuldbyrdelse i forordningens artikel 33, stk. 1 – hvorefter retsafgørelser, der er truffet i en medlemsstat, anerkendes i de øvrige medlemsstater, uden at der stilles krav om anvendelse af en særlig procedure, og som i henhold til samme forordnings artikel 35, stk. 3, i princippet fører til, at kompetencen for retterne i domsstaten ikke efterprøves – er begrundet i den gensidige tillid mellem medlemsstaterne, og nærmere bestemt den tillid, som retten i anerkendelses- eller fuldbyrdelsesstaten viser retten i domsstaten, henset til bl.a. reglerne om umiddelbar kompetence i nævnte forordnings kapitel II (Domstolens udtalelse 1/03 af 7.2.2006, Sml. I, s. 1145, præmis 163).

26 Som Domstolen har bemærket med hensyn til Bruxelleskonventionen, hvis den af Domstolen foretagne fortolkning i princippet også gælder for forordning nr. 44/2001 (jf. i denne retning dom af 18.10.2011, sag C-406/09, Realchemie Nederland, Sml. I, s. 9773, præmis 38), er det på grund af de garantier, der tilstås sagsøgte under sagen i domsstaten, at denne konvention i afsnit III er meget liberal med hensyn til anerkendelse (dom af 21.5.1980, sag 125/79, Denilauler, Sml. s. 1553, præmis 13). I den af P. Jenard afgivne rapport om nævnte konvention (EFT 1979 C 59, s. 1, på s. 42) er det nemlig anført, at »[d]en i afsnit II nøje fastlagte kompetence og den retsbeskyttelse, som i henhold til artikel 20 i dette afsnit ydes den udeblevne sagsøgte, har gjort det muligt ikke længere af den ret, for hvilken anerkendelsen gøres gældende, eller til hvilken der indgives begæring om fuldbyrdelse, at kræve en prøvelse af dommerens kompetence i domsstaten« (udtalelse 1/03, præmis 163).

27 Det følger af ovenstående betragtninger, at anvendelse af de i forordning nr. 44/2001 fastsatte forenklede regler om anerkendelse og fuldbyrdelse, der navnlig beskytter sagsøgeren ved at gøre det muligt for denne at opnå en hurtig, sikker og effektiv fuldbyrdelse af den i domsstaten til fordel for sagsøgeren afsagte retsafgørelse, kun kan begrundes i det omfang, hvor den afgørelse, som skal anerkendes eller fuldbyrdes, er blevet truffet i overensstemmelse med samme forordnings kompetenceregler, der beskytter sagsøgtes interesser, navnlig for så vidt som sidstnævnte i princippet kun i henhold til de i nævnte forordnings artikel 5-7 fastsatte undtagelseskompetenceregler kan sagsøges ved retterne i en anden medlemsstat end den, hvor sagsøgte har bopæl.

28 I en situation som den i hovedsagen foreliggende, hvor sagsøgte har bopæl i en stat, der hverken på datoen for anlægget af søgsmålet eller på datoen for afsigelsen af retsafgørelsen endnu var blevet medlem af EU, og sagsøgte derfor ved anvendelse af forordning nr. 44/2001 anses for at have bopæl i et tredjeland, er den balance mellem parternes interesser, som er fastsat i denne forordning, og som

er beskrevet i denne doms præmis 27, imidlertid ikke længere sikret. Når sagsøgte ikke har bopæl i en medlemsstat, bliver retternes kompetence nemlig i henhold til artikel 4, stk. 1, i forordning nr. 44/2001 fastlagt ved anvendelse af domsstatens lovgivning.

29 I øvrigt indeholder forordning nr. 44/2001 bestemte mekanismer, der under den indledende procedure i domsstaten sikrer beskyttelsen af sagsøgtes rettigheder, men disse finder kun anvendelse, når sagsøgte har bopæl i en EU-medlemsstat.

30 Artikel 26, stk. 1, i forordning nr. 44/2001 fastsætter således, at »[s]åfremt en person, der har bopæl på en medlemsstats område, sagsøges ved en ret i en anden medlemsstat, men ikke giver møde, erklærer den pågældende ret sig på embeds vegne inkompetent, hvis den ikke er kompetent efter reglerne i denne forordning«.

31 Det følger endvidere af artikel 26, stk. 2, i forordning nr. 44/2001, at retten, for hvem sagen verserer, skal udsætte sagen, indtil det er fastslået, enten at denne udeblevne sagsøgte har haft mulighed for at modtage det indledende processkrift i sagen eller et tilsvarende dokument i så god tid, at han har kunnet varetage sine interesser under sagen, eller at alle hertil fornødne foranstaltninger har været truffet (jf. dom af 14.12.2006, sag C-283/05, ASML, Sml. I, s. 2041, præmis 30).

32 I denne henseende bemærkes, at det i hovedsagen af forelæggelsesafgørelsen fremgår, at den retsafgørelse, som anmodes anerkendt og fuldbyrdet, er en udeblivelsesdom, og at det kan antages, at sagsøgte i hovedsagen – som ikke kunne være omfattet af de i artikel 26 i forordning nr. 44/2001 fastsatte beskyttelsesmekanismer, da Den Tjekkiske Republik på tidspunktet for afsigelsen af retsafgørelsen i domsstaten endnu ikke havde tiltrådt EU – var blevet frataget muligheden for egentlig deltagelse i retssagen, idet afgørelsen blev afsagt samme dag, som det indledende processkrift blev forkyndt.

33 Det følger således af såvel tilblivelsen af artikel 66 i forordning nr. 44/2001 som opbygningen af og formålet med nævnte artikel, at det i denne bestemmelse fastsatte begreb, »ikrafttræden«, skal forstås som værende den dato, fra hvilken denne forordning finder anvendelse i begge de pågældende medlemsstater.

34 Det forelagte spørgsmål skal derfor besvares med, at artikel 66, stk. 2, i forordning nr. 44/2001 skal fortolkes således, at det, for at denne forordning finder anvendelse med henblik på anerkendelse og fuldbyrdelse af en retsafgørelse, er nødvendigt, at forordningen på tidspunktet for afsigelsen af denne retsafgørelse var i kraft i både domsstaten og den medlemsstat, som anmodningen er rettet til.

Sagens omkostninger

35 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger. Bortset fra nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Tredje Afdeling) for ret:

Artikel 66, stk. 2, i Rådets forordning (EF) nr. 44/2001 af 22. december 2000 om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område skal fortolkes således, at det, for at denne forordning finder anvendelse med henblik på anerkendelse og fuldbyrdelse af en retsafgørelse, er nødvendigt, at forordningen på tidspunktet for afsigelsen af denne retsafgørelse var i kraft i både domsstaten og den medlemsstat, som anmodningen er rettet til.

Underskrifter